

INTERPELLATION TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2015-10-07
Besvaras senast
2015-11-02

Till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:49 Stöd till kommuner vid mottagande av ensamkommande flyktingbarn

Sverige tar ett stort ansvar för människor på flykt. I synnerhet gäller detta föremålet för denna interpellation – mottagande av ensamkommande flyktingbarn och de förutsättningar kommunerna givits för detta. Bara i år har det anlänt 4 500 ensamkommande barn till Sverige som sedan ska fördelas över landets kommuner. Det är en ökning med 85 procent jämfört med samma period förra året, och det största antalet någonsin. Siffran kommer också att stiga till drygt 8 000 barn under 2015 enligt Migrationsverket.

Sverige ska fortsätta att ta ett stort ansvar med ett generöst mottagande. Detta innebär samtidigt en stor utmaning – såväl hanteringsmässigt som ekonomiskt – för de kommuner som åtagit sig ansvaret att hantera mottagande av ensamkommande barn.

I min valkrets, Jönköpings län, har glädjande nog samtliga kommuner tecknat avtal med Migrationsverket om att ta emot ensamkommande barn. En av dessa är Gnosjö – som jag nyligen besökte för såväl information som diskussion kring just dessa frågor. Bilden som gavs är entydig och gemensam med övriga kommuner i länet och landet.

De konkreta utmaningarna var flera – gemensamt var dock att i större delen av exemplen är det staten som fallerar i sitt stöd och i de förutsättningar man ger ansvarstagande kommuner.

Det är mot just denna bakgrund anmärkningsvärt att statsminister Stefan Löfven som svar på frågan om vad han anser måste göras för att hantera denna alltmer akuta samhällsutmaning uttalar att ”kommunerna måste nu ta sitt ansvar”.

Gemensamt för ett lyckat mottagande är att detta förutsätter engagerade, ansvarstagande och innovativa kommunala medarbetare och förtroendevalda i god samverkan med såväl övriga myndigheter som det civila samhället i form av föreningar, familjer och enskilda.

Exempel på generella utmaningar kommunerna brottas med är alltifrån svårigheter att rekrytera gode män, kort framförhållning från Migrationsverkets sida vad gäller placering, antal och överlämning av ensamkommande barn till

aktuell kommun, hanteringen av stora nivåskillnader i fråga om tidigare skolgång och utbildning, stora åldersmässiga spann på ensamkommande barn till hur man förbättrar och hanterar det faktum att endast 10 procent, enligt Migrationsverket, av de ensamkommande barnen får en fullgod gymnasieutbildning i dag.

Exempel på utmaningar för kommunerna i de av staten givna förutsättningarna handlar om alltifrån Migrationsverkets långa utredningstider till komplicerade och ottydliga ersättnings- och återsökningsregler och till den kanske största utmaningen såväl hanteringsmässigt som ekonomiskt – boendelösning och boendeform. Samtliga dessa faktorer innebär enskilt och i kombination stora kommunala extrakostnader med konsekvenser för övriga kommunala verksamheter.

En orsak till de höga kostnaderna är den boendeform som i dag måste tillhandahållas för ensamkommande barn. I dagsläget bor barnen på så kallade HVB, hem för vård eller boende. Platserna är resurskrävande då kraven för denna typ av boende är mycket specifika gällande personal och övrig service. HVB-hemmen har också ursprungligen ett annat syfte för barn och ungdomar i behov av vård och uppsyn. Dessa ungdomar har i dag svårt att få en plats på den typen av boende. I många fall är barnen i övre tonåren och har under lång tid klarat sig själva vilket gör att boendeformen inte är väl anpassad till barnens behov.

Boendeplatserna räcker i dagens läge inte till och många barn får familjehemsplacering som inte heller är lätt att hitta för kommunen. Ofta tvingas man söka sig utanför kommungränsen för att hitta boende. Konsekvenserna av att platserna på boenden för ensamkommande flyktingbarn inte räcker till tvingar ibland kommunen till tillfälliga lösningar, vilket inte är bra eftersom man helst ser långsiktiga lösningar där barnen får ett boende med god kvalitet.

Alliansregeringen tillsatte en utredning om tvångsvård för barn och unga. Utredningen släppte under hösten 2014 ett delbetänkande där man föreslår en mer individualiserad boendeform kallad stödboende. Boendet är mer fritt än vad boende i HVB-hem är, och mer ansvar ges åt ungdomarna själva. Samtidigt som en sådan boendeform bättre skulle tillvarata den enskildas behov är den långt mer resurseffektiv. En ordning där ensamkommande barn huvudsakligen skulle bosättas i boende som föreslås i delbetänkandet, där man tvärtom endast

i behovsprövade fall använder sig av HVB-hem för ensamkommande, skulle påtagligt underlätta kommunernas mottagande och hantering.

I fråga om den ekonomiska ersättning staten ger kommunerna bör ersättnings- och återsökningsregler såväl som administrativa rutiner förenklas och helst täcka kommunens kostnader fullt ut. Dagens regelverk skapar onödigt krångel där Migrationsverkets olika besked ytterligare komplicerar ansvarstagande kommuners insatser och skapar osäkerhet. Konkreta exempel på detta är besked från Migrationsverket om att det är möjligt att återsöka placeringskostnader för familjehem som sker med stöd av LVU men däremot inte SoL-placeringar i familjehem. Det är ett besked som går stick i stäv med tidigare besked från Migrationsverket.

Vidare är Migrationsverkets långa utredningstider ett välkänt problem men som inte nog kan betonas då dessa ofta är förödande och hämmar ungdomarna till bristningsgränsen, där såväl kommuner som sjukvården i allt högre utsträckning tvingas sätta in extra personal och övriga insatser för att över huvud taget kunna hantera situationen i dessa sammanhang.

Under hösten 2014 tillkännagav ett enigt utskott i riksdagen för regeringen att man ville se en offentlig utredning tillsättas som ska lämna förslag på ett hållbart och flexibelt system för mottagande av bland annat ensamkommande flyktingbarn. Utredningen ska också ge svar på hur man främjar en snabb etablering på arbetsmarknaden. Enligt tillkännagivandet skulle regeringen tillsatt utredningen senast den 31 mars 2015. Det finns i skrivande stund fortfarande ingen utredning presenterad trots en alltmer akut situation. Det är anmärkningsvärt.

Många kommuner tar ett stort ansvar i mottagandet av ensamkommande barn, men fler måste göra mer. Samtliga kommuner bör förmås att ta emot ensamkommande barn. Detta skulle medföra en jämnare fördelning över landet och större delaktighet i vårt mottagande av ensamkommande barn – men inte lösa de här exemplifierade utmaningarna i de förutsättningar staten ger för i landet berörda kommuner.

Staten måste ta ett större ansvar och ge ett tydligare stöd till ansvarstagande kommuner – bättre incitament och möjligheter att öppna sina dörrar för fler.

Mina frågor till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson mot

bakgrund av det ovan anförda är följande:

1. Hur tänker ministern agera för att förbättra de ekonomiska förutsättningar för de kommuner som tecknat avtal om ensamkommande barn?
2. Hur tänker ministern agera i fråga om det tydliga behovet av en förändrad, förenklad och mer flexibel boendeform för att kunna tillskapa fler möjligheter till boende för fler?
3. Hur tänker ministern agera för att förenkla såväl som förtydliga regler och rutiner för ersättning och återsökning mot bakgrund av det ovan återgivna?
4. Hur tänker ministern agera för att ge Migrationsverket förutsättningar att korta de alltför långa utredningstiderna?
5. Hur tänker ministern i övrigt agera för att hantera och underlätta de utmaningar ansvarstagande kommuner ställs inför?
6. När kommer ministern att tillsätta den utredning i enlighet med det uppdrag ett enigt utskott beslutat om – och varför har detta ännu inte gjorts?

.....

Mats Green (M)

Överlämnas enligt uppdrag

Anders Norin